

Környezetvédelmi szempontok érvényesítése a közbeszerzési eljárásoknál

2010. február

ADVISORY

TARTALOMJEGYZÉK

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ.....	HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.
1. BEVEZETŐ.....	4
1.1. Előzmények.....	4
1.2. Zöld közbeszerzés definíciója.....	4
1.3. A környezeti szempontokat figyelembe vevő közbeszerzés indokoltsága az önkormányzati szektorban.....	4
2. HELYZETELEMZÉS	6
2.1. Európai Unió szabályozása	6
2.2. Magyar szabályozás	10
2.3. Hazai és európai kitekintés	13
2.4. Az Önkormányzat jelenlegi közbeszerzési gyakorlata	18
3. JAVASLATOK	20
3.1. Általános javaslatok a környezetbarát közbeszerzési szemlélet bevezetésére.....	20
3.2. Termékek és szolgáltatások azonosítása	21
3.3. Javaslatok a környezeti szempontok figyelembevétele a közbeszerzési eljárás egyes szakaszaiban	22
3.4. Ágazat specifikus javaslatok	25
3.5. Javaslatok a beszállítói minősítési rendszer módosítására.....	29
4. MELLÉKLET	30
4.1. Ökocímke és környezetbarát termék védjegy	30
5. FELHASZNÁLT IRODALOM.....	32

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: Közbeszerzési eljárások értékének alakulása Magyarországon.....	5
2. ábra: Közbeszerzési eljárások számának alakulása Magyarországon.....	5
3. ábra: Az Európai Unió „zöld tagállamai”.....	13
4. ábra: Dánia.....	14
5. ábra: Finnország.....	15
6. ábra: Ausztria.....	15
7. ábra: Budapest Főváros.....	16
8. ábra: Miskolc Megyei Jogú Város.....	16
9. ábra: Tatabánya Város.....	17
10. ábra: Tatabánya Város környezetvédelmi és klímavédelmi honlapja.....	18
11. ábra: Kék Angyal minősítés.....	30
12. ábra: Környezetbarát termék.....	30
13. ábra: Európai Virág címke.....	31

BEVEZETŐ

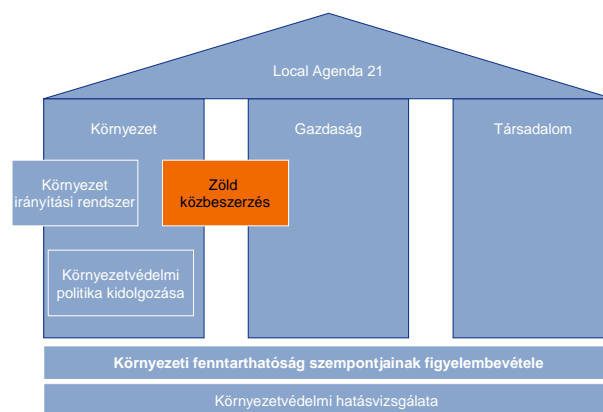
1.1. Előzmények

„Budapest Főváros XIII. kerületi Polgármesteri Hivatal szervezetfejlesztése” megnevezésű munka második „a költségvetési gazdálkodás eredményességének javítása” című moduljának több részfeladata is a fenntartható fejlődés témaköréhez kapcsolódik.

Jelen dokumentum „A környezetvédelmi szempontok érvényesítése a közbeszerzési eljárásoknál” című részfeladat teljesítése. A helyzetértékelésben röviden összefoglaljuk a zöld közbeszerzés európai uniós és magyarországi jogszabályi feltételeit valamint az önkormányzat jelenlegi közbeszerzési gyakorlatát. A KPMG által ismert legjobb gyakorlatok tapasztalata és az Európai Bizottság által kiadott „A környezetvédelmi szemléletű közbeszerzés kézikönyve” alapján javaslatokat fogalmazunk meg a közbeszerzésekben érvényesíthető környezeti szempontokra.

Tekintettel arra, hogy a projekt során az egyes fenntarthatósági témájú részfeladatok szorosan egymásra épülnek, ezért komplex rendszerként kezeljük őket. Ezen részfeladat során kialakított zöld közbeszerzési javaslatokat integráljuk az önkormányzat környezetvédelmi programjába és figyelembe vesszük a Local Agenda 21 program vizsgálata során is. Továbbá kiegészítjük az önkormányzat korábban módosított beszállítói minősítési rendszerét.

1. ábra: Fenntarthatósági témájú részfeladatok kapcsolódásai

1.2. Zöld közbeszerzés definíciója

Az Európai Bizottság a Környezetvédelmi szemléletű közbeszerzés (COM (2008) 400 végleges) című közleményében az alábbiak szerint a zöld közbeszerzés egy „olyan eljárás, amelynek alkalmazásakor a hatóságok azoknak az áruk, szolgáltatásoknak és munkálatoknak a beszerzését részesítik előnyben, amelyek más, azonos rendeltetésű árukhoz, szolgáltatásokhoz és munkálatokhoz képest kisebb mértékben terhelik a környezetet.”

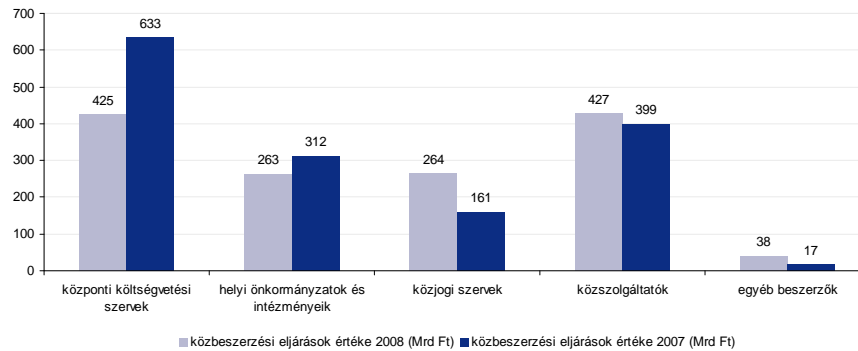
1.3. A környezeti szempontokat figyelembe vevő közbeszerzés indokoltsága az önkormányzati szektorban

A környezetbarát közbeszerzés (green public procurement, GPP) elveinek érvényesítése a közszférában, azon belül is a helyi önkormányzatok esetében több szempontból is indokolt.

A) Jelentős piaci tényező

Az európai hatóságok évről évre az EU bruttó hazai termék 16 százalékának megfelelő összeget költenek különböző áruk (pl. irodai berendezések, épületszerkezeti elemek, szállítóeszközök), szolgáltatások (épületfenntartás, szállítás, takarítás és vendéglátás) vagy munkák beszerzésére. Hazánkban ez az érték 10 százalék között mozog.

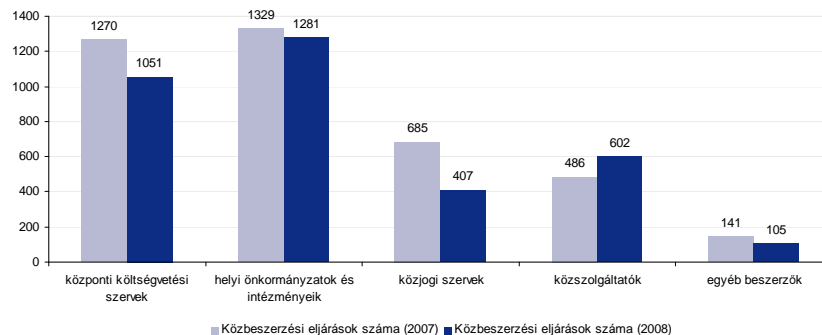
2. ábra: Közbeszerzési eljárások értékének alakulása Magyarországon

Forrás: Közbeszerzések Tanácsának J/9457. beszámolója

A KSH adatai alapján ennek az ún. közösségi fogyasztásnak az értéke hazánkban 2008-ben 1417 milliárd Ft volt, amelyből az önkormányzatok részesedése közel 20 százalék. A közbeszerzési eljárások számát tekintve az összes közbeszerzés közel 1/3-a esetében helyi önkormányzat vagy önkormányzati intézmény a kíró.

3. ábra: Közbeszerzési eljárások számának alakulása Magyarországon

Forrás: Közbeszerzések Tanácsának J/9457. beszámolója

A számok azt mutatják, hogy az önkormányzati szektor által beszerzett környezetbarát termékek és szolgáltatások jelentős mértékben növelhetik a piaci keresletet, ezzel csökkentve ezen termékek és szolgáltatások árát.

B) Példamutatás

Pozitív megerősítést ad a környezetbarát termékek gyártói és a "zöld" szolgáltatók irányába, illetve innovációra kényszeríti a környezetet nagyobb mértékben terhelő gyártókat és szolgáltatókat.

A zöld beszerzést folytató önkormányzat zászlóshajóként ösztönözheti a lakosságot és a helyi vállalkozókat a környezetbarát termékek előnyben részesítésére.

C) Környezeti hatások közvetlen csökkentése

A zöld termékek beszerzésével és felhasználásával az önkormányzat közvetlenül csökkenti a tevékenységéből adódó környezetet érintő negatív hatásokat. Európai Unió és Magyarország szabályozása

2. HELYZETELEMZÉS

2.1. Európai Unió szabályozása

Az Európai Unió tagországai az Európai Unióról szóló szerződés 1997-es módosításakor kötelezték el magukat a fenntartható fejlődés mellett. Az Európai Unió létrehozásának célját az alábbi szakasszal módosította az Amszterdami Szerződés: *„azzal a szándékkal, hogy a fenntartható fejlődés alapelveinek figyelembevételével és a belső piac megvalósításának, a megerősített kohézióknak és a környezetvédelemnek a keretében előmozdítsák népeik gazdasági és társadalmi fejlődését, továbbá hogy olyan politikákat hajtsanak végre, amelyek biztosítják, hogy a gazdasági integráció előrehaladása más területek párhuzamos fejlődésével járjon együtt ... úgy határoztak, hogy létrehozzák az Európai Uniót.”*

2000-ben a lisszaboni stratégiában az EU vezetői deklarálták azon céljukat, hogy az Európai Unió 2010-re a világ legdinamikusabban fejlődő tudásalapú gazdaságává váljon, mely képes a fenntartható fejlődésre, több és jobb munkahely és nagyobb társadalmi kohézió megteremtésére. Az EU fenntartható fejlődési stratégiájának a 2001-es göteborgi Európai Tanács alkalmával történő elfogadása után a lisszaboni stratégiát kiegészítették egy harmadik, környezetvédelmi pillérrel. Ez a stratégia fordulópontot jelentett a környezetvédelemre fordított figyelem tekintetében, miszerint a környezetvédelmi célokat azok gazdasági és szociális hatásai szerint kell súlyozni annak érdekében, hogy lehetőség szerint „nyertes” megoldások kerüljenek kidolgozásra a gazdaság, a foglalkoztatás és a környezetvédelem számára egyaránt.

A Bizottság 2001. július 4-i értelmező közleménye a közbeszerzés tárgyában alkalmazandó közösségi joggal, valamint a környezetvédelmi megfontolásoknak a közbeszerzésbe történő integrálásával kapcsolatban (COM(2002) 274 végleges) meghatározta a közösségi jog által kínált lehetőségeket a környezetvédelmi megfontolásoknak a közbeszerzési eljárásokba történő integrálása tekintetében.

Az Európai Parlament és Tanács 2002. július 22-i 1600/2002/EK határozata a hatodik közösségi környezetvédelmi cselekvési program alapjait fekteti le, amelyben meghatározták az EU-ra vonatkozó környezetvédelmi cselekvési irányokat a következő tíz évre vonatkozólag, és kijelöltek négy olyan területet, ahol sürgős cselekvésre van szükség: klímaváltozás, természet és biodiverzitás, erőforrás-gazdálkodás, környezet és egészség.

E célkitűzéssel összhangban az Európai Bizottság az Integrált Termék Politikáról szóló 2003. június 18-i közleményében (COM/2003/0302 final) számos eszközt hirdetett meg a termékek környezetbarát teljesítményének javítása érdekében, azok teljes életciklusa során. Célul tűzték ki valamennyi érdekelt bevonását (köztük a közbeszerzési eljárásokban ajánlatkérőnek minősülő hatóságokat, szervezeteket is), hogy beszerzéseikkel mutassanak példát, és kedvezően befolyásolják a piacot. Ennek előmozdítása érdekében felhívták a tagállamokat arra, hogy nemzeti cselekvési tervek elkészítésével járuljanak hozzá közbeszerzéseik környezetbarátabbá tételéhez.

Ezt követően az Európai Unió 2004. január 24-én cselekvési tervet fogadott el a környezetbarát technológiáért és e körben a zöld közbeszerzéseket szintén különös jelentőségűnek ítélték meg.

Az Európai Parlament és a Tanács 2004. március 31-i 2004/18/EK irányelve az építési beruházásra, árubeszerzésre és szolgáltatásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról, valamint az Európai Parlament és a Tanács 2004. március 31-i 2004/17/EK irányelve a vízügyi, energiaipari, közlekedési és postai ágazatban működő ajánlatkérők beszerzési eljárásainak összehangolásáról rendelkeznek és kiegészítik a jogi környezetet. A rendelkezéseikben és a preambulum bekezdéseikben külön megemlítik a környezetvédelmi megfontolásoknak a technikai előírások kiválasztási és odaítélési feltételeibe és a szerződéses rendelkezésekbe való beépítésének a lehetőségét.

A környezetbarát technológiákért cselekvési terv végrehajtásáról készített beszámolóról szóló közleményében (COM (2005) 16 final) az Európai Bizottság ismételten felhívta a tagállamokat, hogy készítsék el a zöld közbeszerzések előmozdítására vonatkozó nemzeti akcióterveiket.

Az Európai Unió fenntartható fejlődésre vonatkozó megújult stratégiája (2006. június) rögzítette azt a szakpolitikai célkitűzést, hogy 2010-re a zöld közbeszerzési eljárás uniós alkalmazásának átlagos szintje érje el a 2006-ban legjobban teljesítő tagállamok teljesítményszintjét.

Ezen célok elérése érdekében a Bizottság közleményt adott ki a Környezetvédelmi szemléletű közbeszerzésről (COM(2008) 400 végleges), amely a fenntartható termelésre és fogyasztásra irányuló cselekvési terv és a fenntartható iparpolitikára vonatkozó cselekvési terv része. A zöld közbeszerzés alapjai a termékekre és szolgáltatásokra érvényes egyértelmű és nagy ívű környezetvédelmi követelményekben gyökereznek. A dokumentum bemutatja, hogy a zöld közbeszerzési eljárással kapcsolatban eddig számos különböző nemzeti feltételrendszer és megközelítés született. Az egységes piac torzulásának és az uniós versenyképesség csökkenésének elkerülése érdekében a tagállamoknak össze kell hangolniuk saját feltételrendszereiket. A közlemény a GPP szélesebb körű alkalmazását akadályozó tényezők kezelésére törekszik, a következő eszközökkel:

- folyamat meghatározása egységes követelmények felállításához,
- információk a termékek teljes életciklusra vetített költségeiről,
- jogi és gyakorlati útmutatás,
- politikai támogatás mutatószámokhoz és a későbbi nyomon követés eredményeihez kötött politikai célkitűzésen keresztül.

A továbbiakban olyan speciális szakterületeket szabályozó dokumentumokat mutatunk be, amelyekben megjelenik a környezetbarát közbeszerzés elve.

Dokumentum	Tartalma
Kötelező érvényű	
Az Európai Parlament és Tanács 2006/32/EK irányelve (2006. április 5.) az energia-végfelhasználás hatékonyságáról és az energetikai szolgáltatásokról, valamint a 93/76/ EKG tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről	<p>5. cikk</p> <p>Az energia-végfelhasználási hatékonyság a közszektorban</p> <p>(1) A tagállamok gondoskodnak arról, hogy a közszektor ezen irányelvvel összefüggésben példamutató módon járjon el. E célból hatékonyan tájékoztatják a polgárokat és/vagy adott esetben a vállalatokat az állami szektor példamutató szerepéről és intézkedéseiről.</p> <p>A tagállamok gondoskodnak arról, hogy egy vagy több energiahatékonyságot javító intézkedést a közszektor hozzon meg, olyan költséghatékony intézkedésekre összpontosítva, amelyek a lehető legrövidebb idő alatt a lehető legnagyobb energia-megtakarítást eredményezik. Az ilyen intézkedéseket a megfelelő nemzeti, regionális és/vagy helyi szinten hozzák meg, és azok állhatnak jogalkotási javaslatokból és/vagy a 6. cikk (2) bekezdésének b) pontjában említett önkéntes megállapodásokból, illetve ezekkel megegyező hatással bíró egyéb eszközökből. A nemzeti és közösségi közbeszerzési jogszabályok sérelme nélkül a következőket hajtják végre:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ legalább két intézkedést használnak fel az VI. mellékletben szereplő jegyzékből, ▪ a tagállamok ennek az eljárásnak a megkönnyítése érdekében a közbeszerzési eljárások lehetséges értékelési kritériumaiként felhasználható energiahatékonysági és energia-megtakarítási iránymutatásokat tesznek közzé. <p>VI. MELLÉKLET</p> <p>A támogatásra jogosult energia hatékony közbeszerzési intézkedések jegyzéke</p> <p>A nemzeti és közösségi közbeszerzési jogszabályok sérelme nélkül, a tagállamok biztosítják, hogy a közszektor az alábbi jegyzékben felsorolt követelményekből legalább kettőt alkalmaz a közszektor 5. cikkben említett példamutató szerepével összefüggésben:</p> <p>a) az energia-megtakarítást szolgáló pénzügyi eszközök alkalmazására – beleértve a mérhető és előre meghatározott energia-megtakarítások teljesítését kikötő, energiateljesítményre vonatkozó szerződést (ideértve annak eseteit is, amikor a közigazgatási szervek egyes feladatokat kiszerveznek) – vonatkozó követelmények;</p>

Dokumentum	Tartalma
	<p>b) olyan berendezések és járművek beszerzését előíró követelmények, amelyek a 4. cikk (4) bekezdésében említett hatóságok vagy hivatalok által készített, a berendezések különböző kategóriáiban energiahatékonysági termékleírásokat tartalmazó listákon alapulnak, ahol lehetséges, minimalizált életciklus-költségelemzést vagy hasonló módszereket alkalmazva a költséghatékonyság biztosítására;</p> <p>c) a minden üzemmódban – beleértve a készenléti üzemmódot is – hatékony energiafogyasztású berendezések vásárlását előíró követelmények, ahol lehetséges, minimalizált életciklus-költségelemzést vagy hasonló módszereket alkalmazva a költséghatékonyság biztosítására;</p> <p>d) a meglévő berendezéseknek a b) és c) pontban felsorolt berendezésekkel való helyettesítését vagy azok utólagos beszerelését előíró követelmények;</p> <p>e) energiaauditok alkalmazását és az ezekből adódó költséghatékonysági ajánlások végrehajtását előíró követelmények;</p> <p>f) energiahatékony épületek vagy épületrészek vásárlását, bérlését, illetve a megvásárolt vagy bérelt épületek vagy épületrészek azok energiahatékonyságának növelése érdekében történő cseréjét vagy felújítását előíró követelmények</p>
<p>Európai Parlament és a Tanács 2009/33/EK irányelve (2009. április 23.) a tiszta és energiahatékony közúti járművek használatának előmozdításáról</p>	<p>3. cikk Hatály</p> <p>Ezt az irányelvet az alábbi szervezetek közötti járművásárlási szerződéseinél kell alkalmazni:</p> <p>a) ajánlatkérő szervek vagy ajánlatkérők, amennyiben kötelesek alkalmazni a 2004/17/EK és a 2004/18/EK irányelvben foglalt közbeszerzési eljárásokat;</p> <p>b) az a vasúti és közúti személyszállítási közszolgáltatásról szóló, 2007. október 23-i 1370/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (1) szerinti közszolgáltatási szerződés alapján közszolgáltatási kötelezettségeket teljesítő olyan piaci szereplők, amelyek túllépik a 2004/17/EK és a 2004/18/EK irányelvben foglalt értékhatárokat nem meghaladó, tagállamok által meghatározott értékhatárokat.</p> <p>5. cikk Tiszta és energiahatékony közúti járművek vásárlása</p> <p>1) A tagállamok gondoskodnak arról, hogy 2010. december 4-től a 3. cikkben említett valamennyi ajánlatkérő szerv, ajánlatkérő és piaci szereplő a közúti járművek beszerzésekor figyelembe vegye a (2) bekezdésben foglalt, az üzemeltetéssel járó, a jármű teljes élettartamára megállapított energetikai és környezeti hatásokat, továbbá a (3) bekezdésben foglalt lehetőségek közül legalább egyet alkalmazzon. (2) Az üzemeltetési energetikai és környezeti hatások figyelembevételének legalább az alábbiakra kell kiterjednie:</p> <p>a) energiafogyasztás;</p> <p>b) szén-dioxid-kibocsátás; és</p> <p>c) NO_x, NMHC és részecske kibocsátás.</p> <p>Az ajánlatkérő szervek, az ajánlatkérők és a piaci szereplők az első albekezdésben említett energetikai és környezeti hatások mellett egyéb környezeti hatásokat is figyelembe vehetnek.</p>
<p>Elfogadásra váró jogszabályok</p>	
<p>Javaslat az Európai Parlament és a Tanács irányelve az energiával kapcsolatos termékek energia- és egyéb erőforrás-fogyasztásának címkézéssel és szabványos termékismertetővel történő jelöléséről (COM/2008/0778 végleges)</p>	<p>9. cikk Közbeszerzés és ösztönzők</p> <p>(1) A 2004/18/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvben említett, annak 12–18. cikke alapján nem kizárt árubeszerzési, építési beruházási vagy szolgáltatási szerződéseket kötő ajánlattevő hatóságok nem szerezhetnek be olyan termékeket, amelyek nem teljesítik a vonatkozó végrehajtási intézkedésben rögzített minimális teljesítményszinteket.</p> <p>(2) A végrehajtási intézkedésekben az alábbi kritériumok figyelembevételével kell rögzíteni a közbeszerzések esetében alkalmazandó minimális teljesítményszinteket:</p> <p>a) költséghatékonyság a közfinanszírozás szempontjából,</p> <p>b) a közbeszerzés alkalmazhatósága a szóban forgó termékekre,</p> <p>c) annak valószínűsége, hogy jobb teljesítményű termékek felé terelhető a piac,</p> <p>d) a verseny kellő érvényesülésének szükségessége.</p>

Dokumentum	Tartalma
	<p>(3) Az (1) bekezdést azokra szerződésekre kell alkalmazni, amelyeknek a becsült értéke hozzáadottérték-adó (HÉA) nélkül legalább 15 000 EUR. A szokásos beszerzési árakat és mennyiségeket figyelembe véve a HÉA nélküli érték alsó határa végrehajtási intézkedések útján 15 000 EUR fölé emelhető.</p> <p>(4) A tagállamok nem részesíthetnek ösztönzésben olyan termékeket, amelyek nem érik el a vonatkozó végrehajtási intézkedésben rögzített minimális teljesítményszinteket.</p> <p>(5) A termékek közbeszerzésekor vagy ösztönzésben részesítésekor a tagállamok a vonatkozó végrehajtási intézkedésben meghatározott osztályokban fejezik ki a teljesítményszinteket.</p>
<p>Javaslat: az Európai Parlament és a Tanács irányelve az épületek energiateljesítményéről (előterjesztő: a Bizottság, COM(2008) 780 végleges)</p>	<p>Preambulum</p> <p>(16) A tagállamok jelentéstételi kötelezettségeinek könnyítése érdekében lehetővé kell tenni, hogy az ebben az irányelvben előírt jelentéseket az energia-végfelhasználás hatékonyságáról és az energetikai szolgáltatásokról, valamint a 93/76/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2006. április 5-i 2006/32/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 14. cikkének (2) bekezdésében említett energiahatékonysági cselekvési tervek részeként lehessen benyújtani. Kívánatos, hogy az egyes tagállamokban a közszféra jó példával járjon elől az épületek energiateljesítményét illetően, ezért a nemzeti tervekben szigorúbb célokat kell meghatározni az állami hivatalok középületei tekintetében.</p> <p>(18) A közhivatalok által elfoglalt épülete és a nyilvánosság által gyakran látogatott épületek alkalmat adnak a környezeti és energetikai megfontolások érvényesítésének szemléltetésére, ezért ezeket az épületeket rendszeresen energiateljesítményre vonatkozó tanúsítási eljárásnak kell. Az energiateljesítményre vonatkozó tanúsítványt jól látható helyre kell kifüggeszteni, ezzel szélesebb körben megismertetve az energiateljesítményről szóló információt</p> <p>11. cikk Az energiateljesítményre vonatkozó tanúsítvány kiállítása</p> <p>1. A tagállamok gondoskodnak arról, hogy minden felépült, értékesített vagy bérebe adott épületet vagy épületrészt, illetve azon épületeket, amelyeknek legalább 250 m² hasznos alapterületén közintézmény működik, energiateljesítményre vonatkozó tanúsítvánnyal lássanak el.</p> <p>12. cikk Az energiateljesítményre vonatkozó tanúsítvány kihelyezése</p> <p>1. A tagállamok intézkedéseket tesznek annak biztosítására, hogy olyan esetben, amikor egy épületnek legalább 250 m² hasznos alapterületét hatóságok foglalják el, az energiateljesítményre vonatkozó tanúsítványt helyezzenek ki a nyilvánosság számára jól látható helyre.</p> <p>2. A tagállamok intézkedéseket tesznek annak biztosítására, hogy jól látható helyen ki legyen függesztve azon gyakran látogatott, 250 m²-nél nagyobb hasznos alapterületű épületek energiateljesítményt igazoló tanúsítványa, amelyek a 11. cikk (1) bekezdésének megfelelően rendelkeznek ilyen igazolással.</p>
<p>Javaslat: az Európai Parlament és a Tanács rendelete a közösségi ökocímkerendszerről (COM(2008) 401 végleges)</p>	<p>12. cikk Az ökocímke népszerűsítése</p> <p>A tagállamok és a Bizottság az EUÖB tagjaival együttműködve népszerűsítik a közösségi ökocímke használatát, a fogyasztók, gyártók, közbeszerzők, nagy- és kiskereskedők és a közvélemény számára hozott felvilágosító intézkedésekkel és tájékoztatási kampányokkal, ezzel támogatva a rendszer fejlesztését.</p> <p>I. MELLÉKLET Eljárásrend az ökocímke-használat követelményeinek kidolgozásához és felülvizsgálatához 5. Kézikönyv a közbeszerzési eljárások ajánlatkérő hatóságai részére</p> <p>Felhasználói kézikönyv készül, amely az ökocímkerendszer követelményeivel kapcsolatban útmutatást biztosít a közbeszerzési eljárások ajánlatkérő hatóságai részére.</p> <p>Megjegyzés: A Bizottság dokumentumsablonokat biztosít a bejegyzést kérelmezők és a felelős szervek felhasználói kézikönyvéhez, valamint a közbeszerzési megbízásokat odafelelő hatóságok felhasználói kézikönyvéhez.</p>

2.2. Magyar szabályozás

A zöld beszerzés megvalósításának alapvető feltétele, hogy a környezetvédelemre és a közbeszerzésekre vonatkozó jogszabályok a környezetbarát beszerzést lehetővé tegyék. A magyar jogszabályi környezet ebből a szempontból kedvező.

A közbeszerzéseket érintő magyar jogszabályokat az alábbi táblázat foglalja össze.

Jogszabály	Cím
Törvény	
2003. évi CXXIX. törvény	A közbeszerzésekről
Kormányrendelet	
34/2004. (III. 12.) Korm.rendelet	A közbeszerzési és tervpályázati hirdetmények megküldésének és közzétételének részletes szabályairól, a hirdetmények ellenőrzésének rendjéről és díjáról, valamint a Közbeszerzési Értesítőben történő közzététel rendjéről és díjáról
130/2004. (IV. 29.) Korm.rendelet	A gyógyszerek és gyógyászati segédeszközök közbeszerzésének részletes és sajátos szabályairól
137/2004. (IV. 29.) Korm.rendelet	Tervpályázati eljárások részletes szabályairól
143/2004. (IV. 29.) Korm.rendelet	Az államtitkot vagy szolgálati titkot, illetőleg alapvető biztonsági, nemzetbiztonsági érdeket érintő vagy különleges biztonsági intézkedést igénylő beszerzések sajátos szabályairól
162/2004. (V. 21.) Korm.rendelet	Az építési beruházások közbeszerzésekkel kapcsolatos részletes szabályairól
168/2004. (V. 25.) Korm.rendelet	A központosított közbeszerzési rendszerről, valamint a központi beszerző szervezet feladat- és hatásköréről
224/2004. (VII. 22.) Korm.rendelet	A hulladékkezelési közszolgáltató kiválasztásáról és a közszolgáltatási szerződésről
228/2004. (VII. 30.) Korm.rendelet	A védelem terén alapvető biztonsági érdeket érintő kifejezetten katonai, rendvédelmi, rendészeti célokra szánt áruk beszerzésére, illetőleg szolgáltatások megrendelésére vonatkozó sajátos szabályokról
40/2005. (III. 10.) Korm.rendelet	A NATO Biztonsági Beruházási Program keretében megvalósuló beszerzésekre vonatkozó részletes szabályokról
302/2006. (XII. 23.) Korm.rendelet	A védett foglalkoztatók részére fenntartott közbeszerzések részletes szabályairól
257/2007. (X. 4.) Korm.rendelet	A közbeszerzési eljárásokban elektronikusan gyakorolható eljárási cselekmények szabályairól, valamint az elektronikus árlejtés alkalmazásáról
Egyéb	
29/2004. (IX. 8.) IM rendelet	A hivatalos közbeszerzési tanácsadói tevékenység feltételét képező közbeszerzési gyakorlatra és annak igazolására vonatkozó szabályokról
30/2004. (IX. 8.) IM-PM együttes rendelet	A hivatalos közbeszerzési tanácsadói tevékenység feltételét képező felelősségbiztosításra vonatkozó szabályokról
2/2006. (I. 13.) IM rendelet	A közbeszerzési és tervpályázati hirdetmények, a bírálati összegezesek és az éves statisztikai összegezesek mintáiról
1/2004. FMM rendelet	A közbeszerzési eljárásokhoz kapcsolódó a munkavállalók védelmére és a munkafeltételekre vonatkozó tájékoztatási kötelezettség eljárási szabályairól és díjazásáról
1/2006. (I. 13.) PM rendelet	A közbeszerzési eljárásokhoz kapcsolódó, adózásra vonatkozó tájékoztatási kötelezettség teljesítésének eljárási szabályairól és díjazásáról
8001/2005. (X. 27.) KüM – TNM – IM együttes tájékoztató	A Magyar Köztársaságnak és az Európai Közösségnek a közbeszerzések terén fennálló nemzetközi kötelezettségeiről

2.2.1. Közbeszerzési törvény

A környezetvédelmi szempontok közbeszerzési eljárások során történő alkalmazásának jogi lehetősége biztosított Magyarországon.

Az önkormányzatok, mint költségvetési szervek beszerzéseit a közbeszerzési törvény határozza meg. A közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény (továbbiakban Kbt.) szerint az adott termék vagy szolgáltatás beszerzése közbeszerzési eljárás alá tartozik abban az esetben, ha az éves beszerzés becsült összesített értéke meghaladja az aktuális év költségvetési törvényében előírt nemzeti értékhatárt.

A Kbt. átültette a 2004/18/EK és a 2004/17/EK irányelvek környezetbarát szempontok érvényesítését lehetővé tevő szabályait is. A Kbt. több elemében is teret enged a környezetvédelmi megfontolásoknak:

- a beszerzés tárgya meghatározása során a közbeszerzési műszaki leírásban,
- az alkalmassági feltételek körében,
- a bírálati szempontok között,
- a szerződés teljesítési feltételeinek megadásakor.

2.2.2. Központosított közbeszerzés

A központosított közbeszerzésekkel kapcsolatos végrehajtási rendelkezéseket a központosított közbeszerzési rendszerről, valamint a központi beszerző szervezet feladat- és hatásköréről szóló 168/2004. (V. 25.) Korm. rendelet szabályozza.

A helyi önkormányzatok önkéntesen csatlakozhatnak a központosított közbeszerzési rendszerhez.

2.2.3. Elektronikus közbeszerzés

A közbeszerzési eljárásokban elektronikusan gyakorolható eljárási cselekmények szabályairól és az Elektronikus Közbeszerzési Rendszerről szóló 257/2007. (X. 4.) kormány rendelet szabályozza az elektronikus közbeszerzéshez kapcsolódóan a lehetséges szoftvermegoldásokat és működtetést.

Az önkormányzatnak az alábbi két lehetősége van elektronikus közbeszerzés lebonyolítására:

- a szolgáltató informatikai rendszerén keresztül
- szolgáltató igénybevétele nélkül a saját informatikai rendszerén

Magának a közbeszerzési eljárások környezetbarátabbá tételének egyik legfontosabb lépése a kormányrendelettel szabályozott elektronikus eljárás, amely alapján megszűnik a papír alapú dokumentációs kötelezettség.

2010. január 1-ét az eljárás összes dokumentumát – beleértve a nyertes ajánlattevő az Ajánlati dokumentációját is - az ajánlatkérő saját honlapján meg kell jelentetnie és a Közbeszerzések Tanácsa részére is elektronikusan meg kell küldenie. Az ajánlatkérők honlapját alkalmassá kell tenni a nagy mennyiségű közbeszerzési információ tárolására és áttekinthető megjelenítésére.

2.2.4. Zöld Közbeszerzés Nemzeti Cselekvési Terv

Az Európai Unió célkitűzéseivel összhangban a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium koordinálásával munkacsoport alakult a Zöld Közbeszerzés Nemzeti Cselekvési Terv elkészítésére. Mind a környezetvédelem, mind a közbeszerzések területének szakmai egyeztetésének eredményeként 2009 decemberére elkészült a dokumentum tervezete, amely jelenleg közigazgatási egyeztetés alatt van, így annak célkitűzései még nem véglegesek.

A Nemzeti Cselekvési Terv hosszú távú célja a környezetbarát ("zöld") közbeszerzések széleskörű elterjesztése Magyarországon. Az első Nemzeti Cselekvési Terv 3 termék- és szolgáltatáscsoportra határoz meg irányszámokat, melyeket a 2012-ig a központosított közbeszerzések körében kötelezően teljesíteni kell, míg az önkormányzatok közbeszerzési eljárásaiban ajánlott. Az alábbi célkitűzések teljesítéséről évente meghatározott rend szerint jelentésben kell beszámolni:

- a gépjárművek és üzemanyagok tekintetében a központosított közbeszerzések körében 2010-re a közbeszerzések 80%-a, az összes közbeszerzés körében pedig 2010-re a közbeszerzések értékének 45%-a, 2012-re a közbeszerzések értékének 90%-a legyen zöld közbeszerzés;
- a papírtermékek tekintetében a központosított közbeszerzés körében 2010-re a közbeszerzések értékének 60%-a, 2012-re a közbeszerzések értékének 80%-a, az összes közbeszerzés körében pedig 2010-re a közbeszerzések értékének 45%-a, 2012-re a közbeszerzések értékének 67%-a legyen zöld közbeszerzés;
- a számítógépek és irodatechnikai berendezések tekintetében a központosított közbeszerzések körében 2010-re a közbeszerzések 90%-a, az összes közbeszerzés körében pedig 2010-re a közbeszerzések értékének 45%-a, 2012-re a közbeszerzések értékének 90%-a legyen zöld közbeszerzés;
- 2012-re az építési beruházások tervezésekor a zöld közbeszerzésre vonatkozó szempontrendszer kidolgozása, 2012. évi bevezetése (a 2013-tól való alkalmazás érdekében).

2.3. Hazai és európai kitekintés

2.3.1. Európai gyakorlat bemutatása

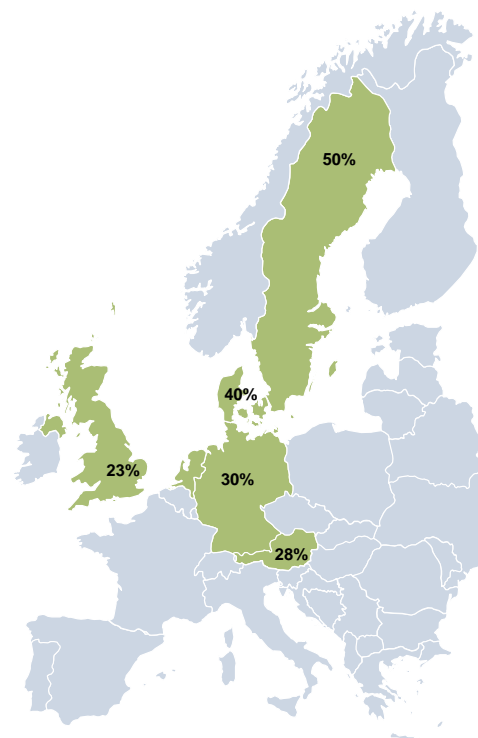
A zöld közbeszerzések területén számos uniós tagállam jó példájára támaszkodhatunk. Az Európai Bizottság által 2005 októberében publikált helyzetfelmérés hét „zöld tagállamot” nevez meg (Ausztria, Dánia, Egyesült Királyság, Finnország, Hollandia, Németország, Svédország), melyek közbeszerzéseik jelentős hányadában figyelembe vesznek zöld szempontokat.

A Local Governments for Sustainability (ICLEI) nemzetközi szervezet által 2003-ban végzett kutatás során arra keresték a választ, hogy az egyes tagországokban a közbeszerzések során mennyire veszik figyelembe a környezetvédelmi szempontokat. Az országokat aszerint rangsorolták, hogy a hatóságok mekkora hányada él környezetvédelmi megfontolásokkal a beszerzések legalább 50 százalékában. Az élre Svédország (50 százalék) és Dánia (40 százalék) került, rajtuk kívül Németország (30 százalék), Ausztria (28 százalék) és az Egyesült Királyság (23 százalék) előzi meg az EU15-átlagot, miszerint a hatóságok 19%-a támaszt környezetvédelmi feltételeket a közbeszerzések legalább 50%-ánál.

A GPP területén kiemelkedő teljesítményt felmutató tagállamok közül több is ambiciózus célokat tűzött ki maga elé.

- A holland kormány 2010-ig a fenntartható közbeszerzés 100 százalékos alkalmazását irányozta elő.
- Az osztrák kormány különböző 2010-ig teljesítendő célokat fogalmazott meg öt termékcsoporthoz:
 1. IT: 95 százalék,
 2. elektromos energia: 80 százalék,
 3. papíripar: 30 százalék,
 4. tisztítószer: 95 százalék,
 5. gépjárművek: 20 százalék.
- Franciaországban követelmény, hogy a központi kormányzat által évente lecserelt összes gépjármű 20 százaléka tiszta legyen, az új építmények 20 százaléka feleljen meg a HQE16 vagy azzal egyenértékű környezetvédelmi normáknak, és 2010-ig a faipari termékek 50 százaléka a fenntartható forrásból származzon.
- Az Egyesült Királyságban a fenntartható beszerzésre vonatkozó cselekvési terv szorosan illeszkedik a kormányzati irodaingatlanok üzemeltetésével kapcsolatos fenntarthatósági előirányzatokhoz, köztük a „szén-dioxid-semlegesség” 2012-re vállalt megvalósításához és a szén-dioxidkibocsátás mértékének 2020-ra teljesítendő, 30 százalékos csökkentéséhez.

4. ábra: Az Európai Unió „zöld tagállamai”

Forrás: ICLEI

A dokumentum megállapította, hogy a környezetbarát közbeszerzést a pozitív példák ellenére Európa-szerte számos tényező hátráltatja, mint például:

- a hatóságok nem rendelkeznek megfelelő szakértelemmel ahhoz, hogy megfelelő környezetvédelmi kritériumokat támasszanak,
- nehéz környezeti szempontból összehasonlítani az ajánlatokat,
- a pénzügyi korlátok sokszor nem teszik lehetővé, hogy ne a legolcsóbb ajánlatot fogadják el, még ha egy másik környezeti szempontból kedvezőbb, és akár társadalmi szinten meg is térül.

5. ábra: Dánia

2.3.1.1. Dánia

A dániai Kolding város (60000 lakos) tanácsa több mint 10 éve fogadta el a település beszerzési politikáját, amelynek értelmében a város összes beszerzésének meg kell felelnie a következő elvárásoknak:

- megfelelő ár;
- környezetbarát beszerzés;
- mennyiségi kedvezmények;
- megbízható ellátás;
- egyszerűsített eljárás, minimális adminisztráció;
- minimális tárolási díj;
- hibás beszerzések elkerülése;
- bizalom és jó együttműködés a város és a kiválasztott beszállító között.

2001 vége óta minden ajánlatkérés során alkalmaznak környezeti kérdőíveket. A városi tanács minden termékcsoportra kidolgozott bizonyos környezeti minimumfeltételeket, amelyek el nemérése automatikusan kizárja az ajánlattevőt a közbeszerzési folyamatból. Természetesen a minimumfeltételek túlteljesítése viszont növeli az esélyeket. Néhány termékcsoport, amelyekre a legrészletesebb szabályozás vonatkozik:

- élelmiszerek
- irodai berendezések
- gyógyászati eszközök
- takarítóeszközök
- taneszközök
- járművek.

Annak érdekében, hogy a környezeti szempontokat minden esetben figyelembe lehessen venni, a beszerzésekben illetékes alkalmazottak számára külön tájékoztató füzeteket készítenek, rendszeres szakmai továbbképzéseket szerveznek, és az önkormányzati intranet oldalon információs anyagokat tesznek közzé a lehetséges termékekről/beszállítókról. A környezetbarát közbeszerzés egyébként része a helyi Agenda 21-nek.

2.3.1.2. Finnország

6. ábra: Finnország

1997-ben Helsinki önkormányzata nyilvános közbeszerzési pályázatot írt ki a városi buszokra vonatkozóan. A döntési kritériumok között a hagyományos szempontok (vétélár, a buszok és a nyújtott szolgáltatás minősége) mellett környezetvédelmi kritériumok is helyet kaptak (alacsony nitrogéndioxid és zajkibocsátás). A környezetvédelmi szempontok alapján végül is a finn HKL vállalat nyerte a pályázatot, míg a konkurens Concordia, aki így elesett a megrendeléstől, fellebbezett a döntés ellen. Azzal érvelt, hogy az alacsony NO₂-kibocsátás és zajterhelés nem jelent gazdasági hasznot a városi önkormányzat számára, amely emiatt szerintük indokolatlanul részesítette előnyben a HKL ajánlatát. Az Európai Bíróság döntésével helybenhagyta a környezetvédelmi szempontok döntési kritériumként való alkalmazását. Döntését azzal indokolta, hogy a bírálati szempontok (NO₂- és zajkibocsátás) kapcsolatban állnak a szolgáltatás színvonalával. Ez és néhány hasonló eset nyilvánvalóvá tette, hogy nem sérti az európai uniós joganyagot,

ha a közbeszerzési eljárás során környezetvédelmi kritériumokat is támasztanak a hatóságok, még ha ez nem is jelent feltétlenül közvetlen anyagi hasznot a szerződő hatóság számára.

A 77 ezer lakosú finnországi Pori önkormányzatának környezetvédelmi és beszerzési osztálya közösen kezdeményezte már 1992-ben a környezetbarát szempontok érvényesítését a beszerzések során. A városban kialakított rendszert a decentralizált zöld beszerzés iskolapéldájaként szokták ismertetni. Az egyes szervezeti egységek a felelősek a beszerzéseikért, minden belső szervezeti egységben van egy kontaktszemély, aki felel a zöld szempontok érvényesítéséért illetve segítséget nyújt ehhez. A lényegi stratégiai kérdésekben egy munkacsoport dönt, amelynek tagjai a kontaktszemélyek (6 fő), a két levezető, a környezetvédelmi illetve a beszerzési részleg vezetője és egy ügynevezett öko-tanácsadó, aki mint önkormányzati alkalmazott a környezetbarát beszerzéshez kapcsolódó tevékenységek koordinálását végzi.

7. ábra: Ausztria

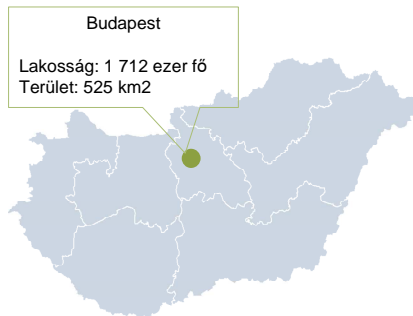

2.3.1.3. Ausztria

Az ausztriai Voralberg tartomány 96 kis helyi önkormányzatból áll, amelyek viszonylag gyéren lakott területen találhatóak. A legtöbb városi önkormányzat nemhogy környezetvédelmi szakemberrel nem rendelkezik, de teljes munkaidős beszerzővel sem. Ahhoz, hogy ebben a környezetben sikeres legyen a zöld beszerzés, szükség volt együttműködés kialakítására, továbbá a beszerzőknek a kritériumok felállításával kapcsolatos legtöbb technikai feladat alóli felmentésére. Ennek érdekében Voralberg ökoirányelveket dolgozott ki az építési szolgáltatások és irodai termékek és anyagok beszerzésével kapcsolatban, amelyek az interneten elérhetőek.

2.3.2. Hazai példák

8. ábra: Budapest Főváros

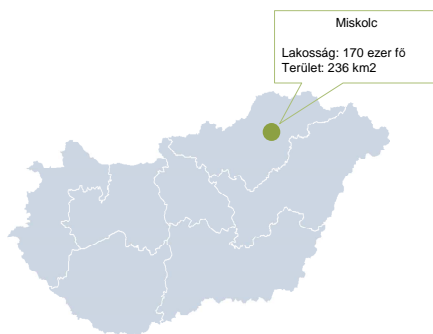
2.3.2.1. Budapest Főváros

Budapest Főváros Önkormányzata 2006. júniusban fogadta el Zöld Közbeszerzési Szabályzatát, amelyben célul tűzi ki, hogy a közbeszerzési eljárások során az esetek 40 százalékában a beszerzési folyamat legalább egy szakaszában figyelembe veszik a környezetvédelem szempontjait. Az alábbi területeken tett modell-értékű kezdeményezéseket:

- környezetbarát építési módszerek preferálása a beszerzések során,
- energiatakarékos megoldások alkalmazása az irodatechnikai beszerzésekkor,
- Irodaszerek, fénymásolók, nyomtatók esetén a káros ózon kibocsátás minimalizálása, takarékos energiafelhasználás, újratölthetőség megkövetelése,
- A műanyag hulladékok csökkentése érdekében cserélhető betéttel ellátott termékek (tollak, üvegek, patronok, stb.) beszerzése,
- Közvilágításnál energia-takarékos, hosszú élettartamú világítótestek beszerzése,
- Ökocímkével rendelkező termékek beszerzésének preferálása.

A fővárosi önkormányzat deklarált célja, hogy követendő példát mutasson más önkormányzatoknak, illetve a budapesti polgároknak.

9. ábra: Miskolc Megyei Jogú Város

2.3.2.2. Miskolc Megyei Jogú Város

Miskolc Megyei Jogú Város Környezetvédelmi Programjában a zöld beszerzést szempontja az alábbiak szerint jelenik meg:

„3.1.5. A tömegközlekedési eszközök emissziójának csökkentése A tömegközlekedési eszközök is jelentős légszennyezők, ezért olyan járműveket beszerzését kell előkészíteni, majd üzembe helyezni, amelyek alacsony emissziós értékekkel rendelkeznek. (javasolt: vegyes földgáz – gázolaj, ill. szikragyújtású gázmotorok alkalmazásának, beszerzésének vizsgálata, debreceni tapasztalatok). Forgalmuszervezési intézkedésekkel előnyt kell biztosítani a tömegközlekedésnek a személygépjárművekkel szemben.”

Miskolc Önkormányzata a káros környezeti hatások mérséklése, valamint a helyi és a tágabb környezet állapotának javítása érdekében az alábbi főbb környezetpolitikai célokat tűzi ki:

1. Mint városi intézmények fenntartója és munkáltató:

- A hatályos előírások, szabályok maradéktalan betartását elsődlegesnek tekinti.
- A környezetvédelmi szempontokat a városi döntéseknél érvényesíti.
- Elősegíti és ösztönzi az önkormányzati intézmények alkalmazottai és a városi lakosság körében a tömegközlekedési eszközök használatát.
- Beszerzéseinél a környezetkímélő technológiákkal előállított és környezetbarát felhasználási tulajdonságokkal rendelkező javakat részesíti előnyben.

- Lehetőség szerint helyben vásárol, hogy ezáltal elősegítse a szállítás okozta káros környezeti hatások csökkentését.
- Tevékenységével összefüggésben a hulladékok keletkezésének csökkentésére törekszik.
- Az Önkormányzati Intézmények dolgozói és a lakosság körében környezetvédelmi felvilágosító, tudatformáló tevékenységet fejt ki.
- Tevékenysége során az olyan partnerekkel való együttműködést helyezi előtérbe, akik környezeti teljesítménye megfelelő.

2. Mint szabályozó és szolgáltató:

- Szabályozási és hatósági tevékenységével a környezeti állapotokat, valamint a település polgárainak életminőségét igyekszik javítani.
- Tevékenységével a káros környezeti hatások megelőzésére törekszik.
- Mérlegeli és elemzi döntései, intézkedései várható környezeti hatásait.
- Szabályozási tevékenységével és forgalomszervezési intézkedéseivel elősegíti a közlekedési eredetű káros környezeti hatások csökkentését.
- Folyamatosan figyelemmel kíséri a települési környezet állapotát.
- Szabályozási és hatósági tevékenysége által védi az épített és természetes környezetet.
- Keresi a lehetőségeket a meglévő természetes élőhelyek védelmének javítására és újabb élőhelyek kialakítására.
- Lehetőségei szerint támogatja a környezetbarát technológiák alkalmazását.
- Tevékenységével és a jó példák megismertetésével elősegíti a környezet- és természettudatos szemlélet kialakítását és elmélyítését.
- Törekszik az energiahatékony, energiatakarékos megoldások alkalmazására, azok elősegítésére.

3. Környezet- és természetvédelmi tevékenysége során:

- Döntéseibe, intézkedéseibe a nyilvánosság biztosításával bevonja a lakosság széles körét, valamint a civil szervezeteket.
- A problémák megoldása során elősegíti a konzultációkon alapuló megegyezést.
- A környezet védelmére és állapotának javítására irányuló tevékenységében széleskörű együttműködésre törekszik.
- Környezetvédelmi tevékenységének folyamatos javításával elősegíti a környezetminőség javulását.
- Tevékenységét az EMAS rendszer¹ követelményeinek figyelembe vételével végzi, illetve a rendszert a Hivatalban fokozatosan kiépíti.

10. ábra: Tatabánya Város

2.3.2.3. Tatabánya Város

Tatabánya Önkormányzata elkötelezte magát a környezet- és egészségvédelme iránt. A lakosság környezettudatosítása érdekében konkrét intézkedési tervek mentén környezeti nevelési rendezvényeket, környezetvédelmi akciókat és lakossági megmozdulásokat kezdeményez, települési klímastratégiát fogadott el, és az országban elsőként elkészítette tatabányai hőség- és UV-riadó tervét.

¹ EMAS: Környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszer, angol megnevezése Eco-Management and Audit Scheme

A városvezetés elkötelezettségét jól mutatja Tatbánya Város környezetvédelmi és klímavédelmi honlapja, amelyen számos dokumentum és esemény beszámolója olvasható.

A „Települési Klímastratégia” című 2007-es dokumentumban a beszerzés politika a következők szerint jelenik meg:

„5. A város éves költségvetését ezentúl „klímabarát” módon szükséges megalkotni. Azaz a költségvetés elkészítésekor figyelembe kell venni a városi klímastratégiát, illetve az éghajlat változási szempontokat.

6. Az előző ponttal szoros összefüggésben az új fejlesztéseknél, illetve közbeszerzéseknél ezentúl mindig szükséges vizsgálni az éghajlat változási szempontokat is.”

11. ábra: Tatbánya Város környezetvédelmi és klímavédelmi honlapja

Forrás: <http://klimavedelem.blogspot.org/>

2.3.3. Központi Szolgáltatási Főigazgatóság

Az önkormányzati szférán túl a központosított közbeszerzés területén is fokozatosan teret hódít a környezetbarát megközelítés: a Központi Szolgáltatási Főigazgatóság is törekszik a környezetvédelmi szempontok érvényesítésére beszerzései, ezen belül pedig az irodaszerek beszerzése során. Például: Univerzális felhasználású irodagéppapírok (irodai papírok), ofszetpapírok, borítékok, tasakok, szalagos írományfedél, iratgyűjtő, gyorsfűző, iratrendező beszerzésével.

2.4. Az Önkormányzat jelenlegi közbeszerzési gyakorlata

A zöld közbeszerzés gyakorlati megvalósításhoz szükséges célok és feladatok meghatározásához fel kell térképezni az önkormányzat jelenlegi beszerzési tevékenységét.

2.4.1. Helyi jogszabályi háttér

A Kbt. 6. § (1) bekezdésében foglalt kötelezettségnek eleget téve a „Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat és a Polgármesteri Hivatal Közbeszerzési Szabályzat” határozza meg közbeszerzési eljárása előkészítésének, lefolytatásának, belső ellenőrzésének felelősségi rendjét. A

dokumentum az eljárásba bevont személyek, szervezetek felelősségi körét és a közbeszerzési eljárások dokumentálásának rendjét is meghatározza.

A szabályzatban a környezeti szempontok figyelembevételének kötelezettsége az alábbi részekben találhatóak meg.

4.4. pont *„Építési beruházás és szolgáltatás megrendelése esetében a Közbeszerző az ajánlati felhívásban előírhatja, hogy az ajánlattevő tájékozódjon az adózásra, a környezetvédelemre, valamint köteles előírni, hogy tájékozódjon a munkavállalók védelmére és a munkafeltételekre vonatkozó olyan kötelezettségekről, amelyeknek a teljesítés helyén és a szerződés teljesítése során meg kell felelni.”*

7.5. pont *„Amennyiben az ajánlatkérő a 7.3. bekezdés b) pontja szerinti teljesítmény-, illetve funkcionális követelmények keretében környezetvédelmi jellemzőket állapít meg, hivatkozhat az európai vagy nemzeti (illetve nemzetközi) ökocímkekre vagy bármely más ökocímke által meghatározott részletes leírásokra, vagy szükség esetén azok egy részére, feltéve, hogy:*

- a) ezek a leírások alkalmasak a közbeszerzés tárgya tekintetében megkövetelt jellemzők meghatározására,*
- b) a címke követelményeit tudományos adatok alapján állapították meg,*
- c) az ökocímke olyan eljárás keretében került elfogadásra, amelyben valamennyi érdekelt fél részt vehetett, és*
- d) a leírások valamennyi érdekelt számára hozzáférhetők.”*

2.4.2. Termékek és szolgáltatások

A projekt során készített interjúk alapján kiderült, hogy az önkormányzat beszerzései alapvetően az alábbi három csoportba sorolhatók:

- A polgármesteri hivatal működéséhez kapcsolódó beszerzések
- Az önkormányzat felügyelete alá tartozó intézmények beszerzései
- Az önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok beszerzései

Az önkormányzati tulajdonban lévő gazdasági társaságok beszerzéseiket saját hatáskörben mint ajánlatkérők is végrehajthatják, amennyiben a beszerzés anyagi fedezete az ő költségvetésükben található. Az összes többi esetben az önkormányzat az ajánlatkérő, a Közbeszerzési Előkészítő Bizottság, illetve a polgármester (adott esetben képviselő-testület) hozza meg a döntéseket. Ebben az esetben az a gazdasági társaság, amelynek a beszerzés tárgya (pl. kivitelezés, útépités) a feladatkörébe tartozik, lebonyolítóként vesz részt az eljárásban, és ebben a minőségében felel a műszaki-szakmai dokumentáció elkészítéséért, az ajánlatok szakmai bírálatáért, valamint az eljárást lezáró döntés előkészítéséért és a szerződés teljesítéséért.

2.4.3. Zöld elvek a beszerzési gyakorlatban

Az önkormányzat a mindennapi működésébe több környezettudatos intézkedést is bevezetett (például a Hivatalon belüli levelezésre, illetve a belső használatra szóló iratok nyomtatásához újrahasznosított papír használatát). Azonban ezen intézkedések a „A globális pénzüpiaci válság miatt az önkormányzat gazdálkodását érintő intézkedésekről” szóló XXII/13-15/2008. (10. 20.) polgármesteri utasításban lettek kihirdetve és nem a környezeti fenntarthatóság deklarált céljából.

3. JAVASLATOK

3.1. Általános javaslatok a környezetbarát közbeszerzési szemlélet bevezetésére

Az önkormányzat közbeszerzési politikájának kialakítása során az alábbi általános alapelveket érdemes figyelembe venni:

- Amennyiben létezik az adott termék vagy szolgáltatás környezetbarát termék minősítéssel rendelkező alternatívája (akár a magyar, akár valamelyik hiteles külföldi rendszer), azt a beszerzésekben feltétlenül előnyben kell részesíteni,
- A termékek minél nagyobb arányban tartalmazzanak újrahasznosított anyagokat és konstrukciójukból adódóan minél könnyebben újrahasznosíthatóak legyenek,
- Az egészségre és a környezetre ártalmas veszélyes anyagok kerülése,
- Az elektromos áramot használó gépek, eszközök és berendezések beszerzésénél a minimális energiafogyasztás figyelembevétele,
- Építési beruházásoknál és felújításoknál a víz- és energiatakarékos megoldások előnyben részesítése,
- Közbeszerzési eljárások során a legalacsonyabb összegű ellenszolgáltatás elve helyett az összességében legelőnyösebb ajánlat elvének érvényesítése.

3.1.1. Környezetbarát közbeszerzés gyakorlati megvalósítása

A környezetbarát beszerzési politika gyakorlati megvalósítására két eltérő forgatókönyvet javasolunk.

A) Környezeti politika kiegészítése a zöld közbeszerzés elveivel

Az általános környezeti szempontok érvényesítését támogató felsővezetői hozzáállás mellett konkrétumokat megfogalmazó helyi politikai támogatásra is szükség van egy környezetbarát beszerzési politika gyakorlati megvalósításához.

Javasoljuk, hogy a projekt során kialakításra kerülő „Környezeti politika” című dokumentumban, mint a fenntarthatósági célok megvalósításának egyik eszköze jelenjen meg a környezetbarát közbeszerzés.

B) Környezetbarát beszerzési politika és végrehajtási utasítás létrehozása

Abban az esetben, ha az Önkormányzat nem fogadja el a projekt során kialakításra kerülő „Környezeti politika” című dokumentumot, úgy javasoljuk, hogy a Testület fogadjon el a környezetbarát beszerzési politika gyakorlati megvalósítását támogató dokumentumot illetve a Polgármester vagy a Jegyző egy azon alapuló végrehajtási utasítást.

Mindkét dokumentumnak pontosan meghatározott célokat és feladatokat kell tartalmaznia, illetve felhatalmazást kell adjon az illetékeseknek a szükséges intézkedések végrehajtásához. Ez alapján kerülhet sor a vonatkozó önkormányzati rendeletek módosítására, az elkerülhetetlen intézményi-adminisztratív változások megvalósításra, illetve a környezetbarát beszerzés tényleges implementálására.

3.1.2. Szervezeti és személyi feltételek megteremtése

Az egyes közbeszerzések esetében a környezetvédelmi szempontok figyelembevételére ki kell jelölni egy felelőst. Javasoljuk, hogy a Közbeszerzési Előkészítő Bizottság (KEB) egyik jelenlegi tagjának feladatai egészüljenek ki a zöld szempontok érvényesítésével, vagy Közbeszerzési Előkészítő Bizottság (KEB) állandó tagjai közé új tagként vegyen részt a környezetvédelmi szempontok érvényesítéséért felelős munkatárs.

A zöld közbeszerzésért felelős önkormányzati munkatárs folyamatos felkészültségét biztosítani kell. A környezetbarát beszerzés elméleti és gyakorlati ismereteinek biztosítása elengedhetetlen a rendszerben.

Javasoljuk, hogy az egyes közbeszerzések esetében a szakmai tartalom kialakításáért felelős belső szervezeti egység vezetője valamint a környezetvédelmi kérdésekért felelős munkatársa egyeztessenek a zöld szempontok figyelembevételének kérdéséről a közbeszerzési kiírások előkészítésének fázisában.

Javasoljuk a „Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat és a Polgármesteri Hivatal Közbeszerzési Szabályzatának” a fenti szervezeti változással és egyeztetési kötelezettséggel való kiegészítését.

3.1.3. Partnerség erősítése

Javasoljuk a kapcsolat felvételét olyan magyar, nemzetközi civil szervezetekkel és önkormányzati hálózatokkal, amelyek tapasztalatukkal segítséget nyújthatnak a zöld közbeszerzés területén.

Az együttműködés több előnye az alábbiak lehetnek:

- Együttes fellépéssel könnyebben megszerezhetők a szükséges információk, illetve az ilyen irányú feladatok fel is oszthatók egymás között, ami jelentős kapacitás-megtakarítással jár. A kooperáció lehetőséget teremt a már meglévő tapasztalatok, információk cseréjére is.
- Az önkormányzatok együtt nagyobb piaci részesedéssel bírnak, ezáltal nagyobb hatással vannak a piacra, a termelőkre és azok környezetvédelmi szempontból fontos innovációs tevékenységére.
- Az együttműködésnek költségcsökkentő hatása van, egyrészt a munkamegosztás másrészt a kedvezőbb beszerzési feltételek miatt.
- Közös fellépéssel nagyobb esélye van az önkormányzatoknak az országos és nemzetközi érdekérvényesítésre.

3.2. Termékek és szolgáltatások azonosítása

Az önkormányzatokhoz kapcsolódó beszerzések alapvetően négy nagy csoportba sorolhatók.

1. Működéshez kapcsolódó termékek
2. Üzemeltetéshez kapcsolódó termékek és szolgáltatások
3. Építési és felújítási szolgáltatások
4. Kötelező és önként vállalt feladatok ellátásához kapcsolódó szolgáltatások

Javaslatunk szerint a környezetbarát beszerzést első lépésben csak az első kategóriában, azaz a polgármesteri hivatal működéséhez kapcsolódó beszerzések esetében érdemes megvalósítani. Egyrészt ez önmagában is nagy feladat, másrészt a későbbiek során a meglévő tapasztalatok felhasználásával vihető tovább a folyamat az intézmények irányába.

Bizonyos mintaprojektek keretében természetesen az intézmények bevonása is lehetséges. Erre alkalmasak lehetnek azok az oktatási intézmények, amelyekben felismerték már a környezeti nevelés fontosságát és így egyrészt szívesen együttműködnek ilyen típusú programokban, másrészt a környezetbarát beszerzés növelheti az oktatási intézmény tanulóinak környezeti tudatosságát.

3.3. Javaslatok a környezeti szempontok figyelembevétele a közbeszerzési eljárás egyes szakaszaiban

A közbeszerzési eljárás előkészítő szakasza alapvető fontosságú, mivel az eljárás egyes szakaszai egymásra épülnek. A megfelelő előkészítés jelentőségét hangsúlyozó tényező, hogy a közbeszerzési eljárás korai szakaszai a legmegfelelőbb fázis a környezeti megfontolások figyelembevételére.

Egy közbeszerzési eljárás általános struktúrája a következő szakaszokból áll:

- a beszerzés tárgyának meghatározása,
- a műszaki előírás/leírás és a termék/építési beruházás/szolgáltatás szerződési paramétereinek meghatározása,
- a megfelelő jelentkező és a legjobb ajánlat kiválasztása.

3.3.1. Beszerzés tárgyának meghatározása

A beszerzés tárgya az a termék vagy szolgáltatás, amire a beszerzés irányul. A szállítói szerződés tárgyának meghatározása lehet általános vagy teljesítményalapú. Környezetvédelmi megfontolásokból a teljesítményalapú meghatározás javasoljuk, hiszen ebben az esetben az önkormányzatnak nem kell meghatároznia minden jellemzőt, amellyel a terméknek/szolgáltatásnak/építési beruházásnak rendelkeznie kell, csak az elérendő hatását.

3.3.1.1. Zöld cím kiválasztása a szerződés számára

Amennyiben az önkormányzat közbeszerzési felhívás megnevezésében utal a környezeti szempontok figyelembe vételére, úgy megkönnyíti az ajánlattevők számára annak gyors azonosítását, hogy mi az, amire szükség van és továbbítja azt az üzenetet, hogy a termék vagy szolgáltatás környezetbarát előállítás/építési beruházásának fontos részét képezi a szerződésnek.

3.3.1.2. Piacelemzés lefolytatása

A közbeszerzés szakmai tartalmának összeállításáért felelős szervezeti egység munkatársának a tender előkészítésének fázisában piacelemzést érdemes végezni annak érdekében, hogy a lehetséges zöld alternatívákat megismerje.

A piacelemzés egy a piacon lévő azon potenciál általános felmérése, amely a meghatározott szükségletének kielégítésére képes. Az elemzés során arra kell hangsúlyt fektetni, hogy milyen általános megoldások állnak rendelkezésre a piacon. Az elemzés rávilágít a lehetséges környezetbarát alternatívákra, a rendelkezésre álló lehetőségek általános árszínvonalára.

3.3.2. Műszaki tartalom meghatározásának szempontjai

3.3.2.1. Műszaki alkalmasság környezeti szempontjainak meghatározása

A műszaki, illetve szakmai alkalmassági részpontok közé beemelhetők a környezeti szempontok. Amennyiben az adott termék vagy szolgáltatás kategóriájában létezik környezetbarát minősítéssel (ökocímkével vagy környezetbarát termék jelzéssel) rendelkező termék vagy szolgáltatás, ekkor ennek kritériumai átemelhetők szempontnak.

Az azonban nem megengedett, hogy az önkormányzat olyan követelményt írjon elő a beszállítók számára, hogy rendelkezzenek egy bizonyos ökocímkével vagy feleljenek meg (teljes mértékben) egy bizonyos ökocímke követelményeinek. Mindig el kell, hogy fogadjon más megfelelő bizonyítékot is, mint pl. egy elismert testület által kibocsájtott teszteredményt vagy a gyártó által kiadott műszaki dokumentációt.

3.3.2.2. Környezetbarát termék és termelési folyamat figyelembe vétele

Az önkormányzat támaszthat olyan kritériumokat a beszerzett termékkel kapcsolatban, amely annak speciális anyagát határozza meg a diszkriminációmentesség valamint a termékek és szolgáltatások szabad áramlása elvének figyelembevételével. Az alábbiakban több lehetséges példát is bemutatunk ennek gyakorlati alkalmazására:

- Feltüntetheti azt az anyagválasztékot, amelyet előnyben részesítene, vagy kikötheti másképpen, hogy az anyagok vagy vegyszerek egyike sem lehet káros a környezetre.
- Anyagok, illetve a termék tartalmának meghatározása azt a jogot is magában foglalja, hogy egy meghatározott arányú újrafelhasznált tartalmat követeljen meg, amennyiben ez lehetséges.
- Az önkormányzat műszaki előírásaiban akár azt is előírhatja, hogy egy menza működtetésével kapcsolatos szolgáltatási szerződés térjen ki arra, hogy bizonyos mennyiségű bioélelmiszert is árusítani kell, illetve, hogy bizonyos élelmiszer-alapanyagok biotermelés során legyenek előállítva.
- További lehetőség a környezeti hatások csökkentésére közétkeztetési közbeszerzések esetében a szezonális beszerzés figyelembe vétele.

3.3.2.3. Változatok alkalmazása

Az önkormányzatnak lehetősége van a műszaki tartalom meghatározásában felkérni az ajánlattevőket zöld változatok benyújtására. Ennek értelmében az ajánlattevőnek a beszerzendő termékre vonatkozólag egy semleges és egy zöld változatra kell ajánlatot tennie. Ahhoz, hogy lehetőség legyen egy közbeszerzési eljárásban változatok elfogadására, a pályázati dokumentációban az alábbiakat kell meghatározni:

- minimumkövetelményként meghatározni egy semleges és egy zöld változatok benyújtását
- azokat a minimális környezetvédelmi feltételeket lefektetni, amelyeknek a változatok eleget kell, hogy tegyenek (pl. a jobb környezetvédelmi teljesítmény)
- speciális követelmények ajánlati változatok benyújtásával kapcsolatban (mint pl. egy külön boríték előírása változat jelzéssel vagy annak feltüntetésével, hogy változatot csak a semleges ajánlattal együtt lehet benyújtani.)

3.3.3. Szakmai alkalmassági minimumkövetelmények

3.3.3.1. Teljesítésbe bevont szakemberek végzettsége és szakmai gyakorlata

Az alkalmassági minimumkövetelmények között a közbeszerzés tárgyához kapcsolódó releváns szakmai tapasztalatot kérhet a kiíró. E minőségek különösen fontosak az olyan szerződések esetén, amelyek a környezetvédelmi célkitűzéseiket csak a munkatársak megfelelő képezése esetén érhetik el.

3.3.3.2. Referenciák

A műszaki feltételekkel kapcsolatos kritériumok értelmében egy cég múltban szerzett tapasztalata és munkatársainak szakképzettsége jó lehetőséget nyújt környezetvédelmi megfontolások alkalmazására.

Az alkalmassági kritériumok között a környezetvédelmi szempontok integrálásának hasznos eszköze a teljesített szerződések adatai. Amikor a pályázatban szereplő szerződés zöld, ezt a

kritériumot használhatja fel az ilyen szerződések teljesítése terén szerzett múltbeli tapasztalat iránti érdeklődés céljából. Ennek során feltétlenül egyértelműen kell meghatározni, milyen információ számít relevánsnak és milyen bizonyítékokat kell benyújtani.

3.3.3.3. Környezetközpontú irányítási rendszerek

Két fő környezetirányítási rendszer használata általános az Európai Unióban²:

- az EMAS, a közösségi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszer (Eco-Management and Audit Scheme)
- az Európai/Nemzetközi Környezetgazdálkodási Rendszerek Szabványa (EN/ISO 14001).

Az EMAS rendszer az olyan szervezetek számára nyitott, amelyek az EU-ban, illetve az Európai Gazdasági Térségben szervezeti egységgel rendelkeznek, míg az ISO rendszer a világ valamennyi szervezete számára nyitott. Mintegy 13 500 ISO 14001 által minősített és kb. 4 000 EMAS által bejegyzett szervezeti egység és szervezet van Európában.

A közösségi jogszabályok (2004/17/EK és 2004/18/EK közbeszerzési irányelvek) lehetővé teszik, hogy a kiíró „indokolt esetben” felkérje az ajánlattevőket, hogy igazolják a szerződés által előírt technikai alkalmasságukat az építési beruházásra, illetve szolgáltatásra irányuló közbeszerzési szerződésekkel összefüggő meghatározott környezetvédelmi vezetési intézkedések megtételére. „Indokolt esetnek” tekinthető, amennyiben a szerződések teljesítése veszélyeztetheti a környezetet, ezért teljesítésük során környezetvédelmi intézkedések meghozatala tanácsos.

Azonban azokban az esetekben, ahol a szerződés szempontjából nem releváns a környezetgazdálkodási rendszernek való megfelelés, ott ezen követelmény megszabása nem jogszerű.

3.3.3.4. Technikai alkalmasság követelményei

Az ISO 14001 és EMAS tanúsítványok (amennyiben relevánsak) alkalmasak a cégeknek ezen környezetvédelmi vezetési intézkedések teljesítésére való technikai alkalmasságának bizonyítására. Az önkormányzat köteles elismerni az annak megfelelő tanúsítványokat is, amelyeket olyan szervek állítanak ki, amelyek megfelelnek a közösségi jognak vagy a releváns, a tanúsítással kapcsolatos európai, illetve nemzetközi környezetgazdálkodási normáknak.

El kell, hogy fogadjanak minden egyéb, e technikai alkalmasságra vonatkozó bizonyítékot is. Ez azt jelenti, hogy a szerződéskötő hatóságok nem írhatják elő a cégeknek, hogy rendelkezzenek EMAS vagy ISO tanúsítással, illetve azt, hogy teljes mértékben megfeleljenek ezen követelményeknek.

3.3.4. Bírálati szempontok

A szerződés odaítélése a közbeszerzési eljárás utolsó szakasza. Ebben a szakaszban az önkormányzat értékeli az ajánlatok minőségét és összehasonlítja az árakat. Az ajánlatok minőségének értékelésekor annak eldöntésére, hogy mely ajánlat a legjobb, előre megszabott bírálati szempontokat alkalmaz, amelyeket előzetesen közzé kell tenni.

A bírálati szempontok meghatározásakor az alábbi két lehetőség van:

- kizárólag a legalacsonyabb ár alapján hasonlítja össze az ajánlatokat,
- a szerződést a “összességében legelőnyösebb ajánlatnak” ítélik oda, amely azt jelenti, hogy az áron kívül más odaítélési feltételeket is figyelembe vesznek.

A “gazdaságilag legelőnyösebb ajánlat” két vagy több olyan alkritériumot is tartalmazhat, amelyek környezeti szempontokat is figyelembe vehetnek.

² Részletesebben a „Környezetirányítási rendszer követelményeinek kidolgozása, a Polgármesteri Hivatal rendszeres környezeti teljesítmény értékelésének kidolgozása” című dokumentumban.

A legjobb ajánlat kiválasztásának több technikája is lehet a különböző alkritériumok összehasonlítására és súlyozására. Ezen módszerek lehetnek matrix-összehasonlítások, relatív súlyozások és előny/hátrány rendszerek.

Az önkormányzat feladata a szerződés odaítélésével kapcsolatos kritériumok, valamint az egyes alkritériumokhoz tartozó súlyozás meghatározása, illetve közzététele a pályázók számára olyan időpontban, hogy a pályázat elkészítésekor figyelembe lehessen azokat venni.

Az egyes alkritériumokat az alábbi szempontok mentén kell meghatározni:

- kapcsolódjanak a szerződés tárgyához
- tegyék lehetővé az ajánlatok gazdasági és minőségi feltételek alapján egységben történő értékelését annak érdekében, hogy az értékarányosan legkedvezőbb ajánlat legyen meghatározható.

3.4. Ágazat specifikus javaslatok

A Környezettudományi Központ Zöld beszerzési kézikönyvében 14 termék és szolgáltatáscsoport esetében tartja a legmegfelelőbbnek a környezeti szempontok figyelembevételét. A következőkben azokat a termék és szolgáltatáscsoportokat mutatjuk be, amelyek esetében javasoljuk a XIII. kerületi önkormányzatnak a zöld szempontok figyelembevételét.

Termék és szolgáltatás csoport	Beszerzés gyakorlati szempontjai
Irodatechnika: <ul style="list-style-type: none"> ▪ számítógépek, ▪ monitorok, ▪ nyomtatók, ▪ faxok, ▪ fénymásoló gépek, ▪ projektorok 	A jelenleg forgalomban lévő típusok között a legfontosabb szempont az energiafogyasztás. További tényező, hogy a berendezés konstrukciója lehetővé tegye az újrahasznosított papír használatát illetve a kétoldalas nyomtatást-fénymásolást (duplex funkció). A kombinált készülékek beszerzése további anyag- és energia megtakarítást jelenthet. A Környezetbarát termék védjegy fekete-fehér irodai digitális másológépek minősítési feltételrendszere figyelembe vehető a műszaki tartalom meghatározásakor. ³
Irodai papír és egyéb papírtermékek <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fénymásoló papír ▪ Borítékok ▪ Mappák ▪ Jegyzetönbökök 	A papírtermékek lehetőség szerint 100%-ban újrahasznosított rostanyagból készüljenek. Azokban az indokolt esetekben, amikor a papír fehérsége fontos és a teljesen újrahasznosított papír költsége túl magas, érdemes megfontolni olyan papír beszerzését, amely legalább egy rétegét újrahasznosított papírostok alkotják. Magas stabilitása miatt alkalmas legyen kétoldalas nyomtatásra. A papír esetleges fehéritéséhez klórmentes vegyszereket használjanak. A Környezetbarát termék védjegy másoló és grafikai papírok minősítési feltételrendszere figyelembe vehető a műszaki tartalom meghatározásakor. ⁴

³ <http://www.kornyeztbarat-termek.hu/fr36.htm>

⁴ <http://www.kornyeztbarat-termek.hu/fr42.htm>

Termék és szolgáltatás csoport	Beszerzés gyakorlati szempontjai
Irodabútorok	<p>Jellemzően iskolák és egyéb intézmények egyszeri, nagy tömegű beszerzései esetében érdemes figyelembe venni a következő szempontokat:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ egynemű és újrahasznosítható anyagból készüljön; ▪ könnyen elemeire, alkatrészeire bontható, azaz újrahasznosítható legyen; ▪ a bútor erősen használt felületei könnyen cserélhetők (pl. íróasztal írólapja) ▪ ne tartalmazzon a gyártás illetve a hulladékká válás után felszabaduló káros anyagokat (izocianidokat, formaldehidet). ▪ a felhasznált fa minél nagyobb része származzon fenntartható művelésű erdőkből illetve a bútor a lehető legnagyobb mértékben tartalmazzon újrahasznosított faanyagokat és fémeket (pl. alumínium); ▪ a felületek kezelésére szappan-, viasz- és vízalapú vagy UV-sugárzásra keményedő lakkokat kell használni; ▪ anyag- és energiahatékony gyártás; ▪ környezetbarát impregnáló és rovarirtó szerek alkalmazása. ▪ a csomagolás újrahasznosítható anyagokból álljon; ▪ pótelemek, -alkatrészek minimum öt évig elérhetőek.
Háztartási gépek	<p>Háztartási gépek esetében az energiatakarékos működésről megfelelő tájékoztatást nyújt az Európai Unió által bevezetett energiafogyasztási kategória-rendszer (A-G energiaosztály) valamint az A energiaosztályt is meghaladó minősítési rendszer, az Energy + (http://www.energy-plus.org).</p> <p>A Környezetbarát Termék védjegyhasználati kritériumrendszer vonatkozik a háztartási hűtő- és fagyasztókészülékekre⁵ és az 5-10 liter űrtartalmú nyíltrendszerű vízmelegítő készülékekre⁶.</p>
Takarítás	<p>Takarítás esetében termék- és/vagy szolgáltatás-beszerzés egyaránt felmerülhet. Ha az önkormányzat alkalmazottjai végzik a takarítást, akkor termékbeszerzésekről van szó, abban az esetben viszont, ha az önkormányzat teljes egészében vállalkozóval végezteti, akkor általában csak szolgáltatás-beszerzésről van szó.</p> <p>A közbeszerzés előkészítése során az alábbi szempontokat érdemes áttekinteni:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A tisztítószerek esetében biológiailag lebomló anyagokból álljon, klórmentes összetevőket tartalmazzon a kiszerezés utánóltható legyen. ▪ A takarítóeszközök lehetőség szerint természetes

⁵ <http://www.kornyeztbarat-termek.hu/fr9.htm>

⁶ <http://www.kornyeztbarat-termek.hu/fr7.htm>

Termék és szolgáltatás csoport	Beszerzés gyakorlati szempontjai
	<p>alapanyagokból készüljenek és mikroszálalás textíliákat alkalmazzanak.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A takarítógépek használata esetén víz- és energiatakarékosági előírásokat érdemes figyelembe venni. ▪ Amennyiben szolgáltatás beszerzése történik, ezek a feltételek a tenderbe integrálhatók. ▪ A magyar védjegyrendszerben létezik kritérium egyrészt környezetbarát napi takarítási szolgáltatásra⁷ (jelenleg felfüggesztett), másrészt takarítási célokra használható mikroszálalából készült textíliákra (szintén felfüggesztve), harmadrészt rendszeres takarítási szolgáltatás mikroszálalából készült textíliák alkalmazásával⁸, negyedrésztermészetes alapanyagokból készült seprűk⁹ kategóriára.
Étkeztetés	<p>A külső cég által ellátott étkeztetési feladatok ellátására szóló szerződés pályáztatás feltételei közé beemelhető, hogy pl. menzák esetében napi egy bio-élelmiszerekből álló fogás legyen vagy büfék esetében az árukészlet 5-10%-a legyen öko-élelmiszer stb.</p> <p>Az ilyen feltételek természetesen a kereslet abszolút hiánya esetén újragondolhatók lennének.</p>
Egyéni és csoportos személyszállítás	<p>A környezeti hatások csökkentésének módjai az alábbiak lehetnek:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ egyéni személyszállítással szemben a tömegközlekedés preferálása; ▪ tömegközlekedésen belül a villamosenergia meghajtású közlekedési eszközök előnyben részesítése; ▪ alternatív üzemanyagokat használó járművek használata; ▪ katalizátorral felszerelt járművek használata; ▪ régi, elavult járművek lecserélése új, a környezetet kevésbé károsítókra illetve kisebb üzemanyagfogyasztásúakra; ▪ a keletkező veszélyes hulladékok törvényi előírásoknak megfelelő kezelése.
Építési beruházások, felújítások	<p>A környezetbarát alternatíva jellemzően nagyobb költségekkel jár, mint a hagyományos megoldások. Azonban mivel az önkormányzat beszerzéseiben a legnagyobb részesedéssel az építési beruházások és felújítások bírnak, bizonyos szempontok lehetőség szerinti érvényesítése indokolt.</p>

⁷ <http://www.kornyeztbarat-termek.hu/fr15.htm>

⁸ <http://www.kornyeztbarat-termek.hu/fr16.htm>

⁹ <http://www.kornyeztbarat-termek.hu/fr24.htm>

Termék és szolgáltatás csoport	Beszerzés gyakorlati szempontjai
	<p>A felhasznált anyagok szempontjából fontos a minél kevesebb szállítást igénylő, az újrahasznosítható és újrahasznosított, a korszerű, azaz a legkisebb környezeti ártalommal előállítható és felhasználható termékek alkalmazása.</p> <p>Az alábbi termék-alcsoportonként határozhatók meg a beszerzési szempontok:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Környezetbarát tervezés és környezetbarát kivitelezés, mint szolgáltatás. <ul style="list-style-type: none"> ▪ energia- és víztakarékosság; ▪ minimális földhasználat; ▪ elhasznált anyagok; ▪ egészségügyi előírások; ▪ hulladék- és törmelékkezelés; ▪ minőségpolitika. 2. Falazóanyagok 3. Fa és fatermékek 4. Kötő- és ragasztóanyagok 5. Szigetelőanyagok 6. Felületbevonó- és tömítőanyagok 7. Nyílászárók. 8. Festékek, tapéták, burkolóanyagok. <p>Jó áttekintés található az építőanyagok környezeti hatásairól illetve azok csökkentésének lehetőségeiről az alábbi oldalon: http://fenntarthato.hu/epites</p> <p>A felújítások tervezésekor figyelembe kell venni, hogy az épület-felújítások remek alkalmat kínálnak a meglévő épületek modernizálására környezetvédelmi szempontból is, azaz hatékonyabb energia- és vízfelhasználási rendszerek kialakítására és kevesebb környezeti ártalommal üzemeltethető új technológiák beépítésére.</p> <p>A gyakorlati megvalósítás szempontjából fel kell hívni a figyelmet a hazai Környezetbarát Termék rendszerben már minősített energiatakarékos hőszigetelő termékekre.</p>

3.5. Javaslatok a beszállítói minősítési rendszer módosítására

Javasoljuk a KPMG által 2009. novemberben elkészített „Beszállítói rendszer felülvizsgálata” című dokumentumot az alábbi minősítési alkritérium kiegészítésével.

Minősítési kritérium	Alkritérium	Alkritérium súlyszáma	Kritérium súlyszáma	
			1-es beszerző	2-es beszerző
Együttműködés	Általános együttműködési készség	0,6	0,1	0,1
	Rendelés feldolgozás sebessége (v átfutási idő)	0,4		
Ár	Ár kedvezősége	0,8	0,2	0,3
	Árváltozás sebessége	0,2		
Minőség	Minőségi követelményeknek való megfelelés szintje	1	0,4	0,3
Szállítási kondíciók	Szállított mennyiség megfelelése	0,5	0,3	0,3
	Szállítási határidő tartása	0,5		
Környezeti szempontok	Környezeti szempontok figyelembevétele	0,7	0,02	0,02
	Fenntarthatósági jelentés	0,3	0,02	0,02

4. MELLÉKLET

4.1. Ökocímke és környezetbarát termék védjegy

Számos címke létezik köztük állami címkék valamint számos, nem-kormányzati szervezet, ipari csoport vagy szereplők együttese által kibocsátott magácímke is.

A világon először 1978-ban a Németországban jött létre környezetbarát termékeket minősítő rendszer, a Kék Angyal (der blaue Engel) minősítés. Ezt követően Kanada, Japán, Norvégia (Északi Hattyú), Svédország, Ausztria, Franciaország hozott létre hasonló minősítő-tanúsító rendszert.

12. ábra: Kék Angyal minősítés

Forrás: KPMG

Valamennyi címke önkéntes alapon szerezhető meg, és a termék életciklusán alapul. A címke egy független harmadik fél általi tanúsítást jelenti. A környezetbarát minősítés és tanúsítás célja:

- a környezet iránti felelősségtudat erősítése,
- a gyártók, forgalmazók ösztönzése a környezeti szempontból kedvezőbb tulajdonságokkal rendelkező termékek és eljárások bevezetésére,
- a fogyasztók tájékoztatása a minősített termékekről és szolgáltatásokról.

Magyarországon 1993 óta létezik a környezetbarát termékeket megkülönböztető, megfelelőség-tanúsító rendszer. A Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium által alapított Környezetbarát Termék Közhasznú Társaság feladata a minősítő-tanúsító rendszer koordinálása és működtetése.

13. ábra: Környezetbarát termék

Forrás: KPMG

A legismertebb többkritériumú feltételrendszerek egyike az Európai Unió által 1992-ben létre hozott egységes terméktanúsító rendszer, az európai Virág címke (The Flower, ökocímke), melyet jelenleg a 1980/2000/EK számú rendelete szabályoz.

Az Ökocímke elnyeréséhez a termékeknek meg kell felelniük az EU tagállamok által kidolgozott környezetvédelmi feltételeknek, amelyeket az érdekelt felekkel (ezen belül az ipar, a fogyasztók, a környezetvédelmi szervezetek, a kereskedelem és a közhatóságok képviselőivel) egyeztetve, életútelemlés (Life Cycle Assessment, LCA) alapján határoztak meg.

Jelenleg 23 termékcsoporthoz van kidolgozott feltételrendszer.

A Virággal való minősítésre az olyan termékek gyártója, szolgáltatója vagy forgalmazója pályázhat, amelyekre már van kidolgozott feltételrendszer. A minősítő rendszerben való részvétel önkéntes.

14. ábra: Európai Virág címke

Forrás: KPMG

5. FELHASZNÁLT IRODALOM

Addressing the environmental impacts of government procurement, 2009, National Audit Office, Ireland

Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat és Polgármesteri Hivatala Közbeszerzési Szabályzata

Éri Vilma: A helyi fenntarthatósági esettanulmányok tapasztalatai, Környezettudományi Központ Alapítvány

Európai Bizottság GPP képzési eszköztár, előadás

Green Public Procurement 2005 Status Overview, 2005,

Gyakorlati útmutatók és kézikönyv a környezetbarát közbeszerzésről: <http://ec.europa.eu/environment/gpp> letöltve: 2010. január 29.

Környezetvédelmi szemléletű közbeszerzés (COM(2008) 400 végleges)

Nemzeti Cselekvési Terv,

http://www.kvvm.hu/cimig/documents/ZKB_cselekvési_terv_KOZIG.pdf letöltve: 2010. január 21.

Pályázati Tájékoztató a környezetbarát, környezetkímélő megkülönböztető jelzés minőségtanúsítási rendszeréről és a védjegyhasználat feltételeiről. Környezetbarát Termék Kht. Budapest, <http://www.kornyeztbarat-termek.hu>

Vilma Éri, József Lencsés, Annamária Sziklai: GREEN PURCHASING STATUS REPORT Miskolc, RELIEF, December 2001

Tatabánya Város Környezetvédelmi Kiadványa, 2009 letöltve: http://klimavedelem.blogspot.org/documents/0000/0015/kornyezt_kiadvany_teljes.pdf 2010.02.01.

The World Buys Green - International Survey on National Green Procurement Practices. ICLEI European Secretariat GmbH, Freiburg 2001 Zöld beszerzési kézikönyv önkormányzatok számára, Környezettudományi Központ, Budapest 2003. március

Zöld közbeszerzés! A környezetvédelmi szemléletű közbeszerzés kézikönyve Európai Bizottság, Európai Közösségek, 2005

http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/report_facts.pdf letöltve: 2010. január 21.

<http://www.pori.fi/hankinta/> letöltve: 2010. január 21.

<http://www.voralberg.at>

http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/report_facts.pdf letöltve: 2010. január 19

Elérhetőség

Várnai Éva

Partner

KPMG in Hungary

1139 Budapest, Váci út 99.

Tel: +36 (70) 333 1411

e-Mail: eva.varnai@kpmg.hu

Nestor Andrea

KPMG in Hungary

1139 Budapest, Váci út 99.

Tel: +36 (70) 319 5358

e-Mail: andrea.nestor@kpmg.hu

Az itt megjelölt információk tájékoztató jellegűek, és nem vonatkoznak valamely meghatározott természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiség nélküli szervezet körülményeire. A Társaság ugyan törekszik pontos és időszerű információkat közölni, ennek ellenére nem vállal felelősséget a közölt információk jelenlegi vagy jövőbeli hatályosságáért. A Társaság nem vállal felelősséget az olyan tevékenységből eredő károkért, amelyek az itt közölt információk felhasználásából erednek, és nélkülözik a Társaságnak az adott esetre vonatkozó teljes körű vizsgálatát és az azon alapuló megfelelő

© 2008 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International-hez, a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett szövetkezethez kapcsolódik.

Minden jog fenntartva. Nyomtatva: Magyarországon.